

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогіки та психології
Кафедра історії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної роботи
О.А. Кузнецова

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРИЧНЕ АРХІВОЗНАВСТВО

Ступінь магістра

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Спеціальність 032 Історія та археологія

Освітньо-професійна програма: «Історія та археологія»

2020-2021 навчальний рік

Розробник: кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії
Маринченко Г.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії

Протокол від «26» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри (Рижева Н.О.)

«26» серпня 2020 р.

Анотація

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історичне архівознавство» складена Маринченко Г.М. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 032 Історія та археологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: архівні джерела в системі документального фонду в Україні та за кордоном.

Міждисциплінарні зв'язки: програма змістовно взаємопов'язана з іншими дисциплінами навчального плану підготовки магістрів, і, перш за все з дисциплінами «Філософія освіти», «Інформаційно-комунікаційні технології», «Наука в історії суспільств», «Теорія і методика історії».

На вивчення дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредитів ECTS.

Ключові слова: *архів, реставрація, інформаційні ресурси, режим зберігання, архівний фонд.*

Abstract

The program of study of normative discipline "Methodology of teaching historical disciplines in higher education institution" was compiled by H. Marynchenko in accordance with the educational and professional program of master's training of specialty 032 History and archeology.

The subject of study of the course is: archival sources in the documentary fund system in Ukraine and abroad.

Interdisciplinary connections: the program is meaningfully interrelated with other disciplines of the master's training curriculum, and, above all, with the disciplines "Philosophy of Education", "Information and Communication Technologies", "Science in the History of Societies", "Theory and Methodology of History".

90 hours / 3 ECTS credits are allocated for the study of discipline.

Keywords: archive, restoration, information resources, storage mode, archival fund.

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Нормативна
Індивідуальне науково-дослідне завдання – презентація за обраною темою	Спеціальність 032 Історія та археологія	Семестр
Загальна кількість годин – 90		2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Ступінь: магістра	Лекції
		12
		Практичні, семінарські
		18
		Лабораторні
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=1568		-
		Самостійна робота
		60
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання: 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота (30% ~ 70%).

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Нормативна
Індивідуальне науково-дослідне завдання – презентація за обраною темою	Спеціальність 032 Історія та археологія	Семестр
Загальна кількість годин – 90		2-й
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=15687	Ступінь: магістра	Лекції
		4
		Практичні, семінарські
		6
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		80
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання: 10 год. – аудиторні заняття, 80 год. – самостійна робота (7 % ~ 93%).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: надання майбутнім історикам цілісного загального уявлення про історичний розвиток архівної справи, місце і значення архівної справи у суспільному і культурному розвитку України в цілому та в історичній науці зокрема.

Завдання курсу:

- з'ясувати предмет, завдання і теоретико-методологічні засади курсу;
- ознайомитися з основними комплексами джерел та ключовими проблемами історіографії історії архівної справи;
- визначити закономірності розвитку архівної справи у різні історичні періоди та на сучасному етапі;
- з'ясувати основні тенденції виникнення і розвитку вітчизняного архівознавства;
- визначити основні етапи процесу накопичення документів та причин їх втрати і переміщень;

Передумови для вивчення дисципліни: «Спеціальні історичні дисципліни», «Джерелознавство», «Архівознавство» на рівні бакалавра.

Навчальна дисципліна складається з 3-х кредитів.

Програмні результати навчання:

Здатність запам'ятовувати або відтворювати:

1. глибокі знання в межах спеціалізації з позначенням новацій останнього часу;
2. специфіку розвитку історичного пізнання в конкретні історіографічні періоди, в тому числі й на сучасному етапі;
3. професійні норми в галузі історії та археології;
4. основні етапи наукового пошуку в галузі історії та археології та завдання кожного з них;

Здатність розуміти та інтерпретувати:

5. основні теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки;
6. шляхи формування репрезентативної джерельної бази при розробці певної наукової проблематики;
7. зв'язок та різницю між історичними фактами у джерелі та історіографічними фактами у науковій літературі;
8. вибір методології та методів при здійсненні власного дослідження;

Здатність використовувати вивчений матеріал в нових ситуаціях:

9. пояснювати взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, оцінювати альтернативні варіанти інтерпретації основних тенденцій та особливостей історичного розвитку людства у певні історичні періоди;
10. аналізувати взаємозв'язки між позицією професійного історика та пануючими у суспільстві поглядами на минуле;
11. демонструвати навички професійного спілкування з використанням іноземної мови;
12. брати участь у здійсненні реальних дослідницьких проектів;

Здатність розбивати інформацію на відповідні компоненти і розуміти їх взаємозв'язок:

15. визначати інформаційний потенціал конкретних історичних джерел при вирішенні певної наукової проблеми;

Здатність поєднувати частини разом, щоби одержати ціле з новою системною властивістю:

17. визначати соціальні функції історика в нових умовах;

Здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі:

19. критично оцінювати ступінь розробленості дослідницької проблеми та отриманих результатів фахівцями;
20. визначати вплив на хід та результати дослідження традицій певних наукових шкіл;
21. узагальнювати результати власного дослідження.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-1. Здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації.

ЗК-3. Здатність застосовувати набуті знання та навички у практичних ситуаціях, виявляючи ініціативу та підприємливість.

ЗК-4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

II. Фахові:

ФК-1. Здатність виявляти та опрацьовувати історичні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти та узагальнювати цю інформацію;

ФК-2. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних наук, застосовуючи інформаційно-комунікативні технології та інформаційні бази даних;

ФК-3. Вміння створювати тексти однією з іноземних мов з використанням термінів, які прийняті в фаховому середовищі;

ФК-4. Здатність брати участь у дискусії з певної наукової проблеми, у різних формах наукової комунікації;

ФК-5. Здатність відрізнити специфіку у підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки;

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Вступ. Система архівних установ України.

Тема 2. Документальні ресурси як система. Закономірності функціонування документальних ресурсів суспільства.

Тема 3. Архіви та бібліотеки як інформаційний ресурс суспільства.

Тема 4. Збереження документального фонду в Україні та за кордоном.

Тема 5. Архівні фонди в системі документальної пам'яті України: організація та збереження

Тема 6. Особливості способів фіксації інформації

Тема 7. Використання режиму зберігання документів

Тема 8. Технології зберігання книг та архівних документів

Тема 9. Основи реставрації архівних документів

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Теоретичні засади дисципліни.

Тема 1. Вступ. Система архівних установ України.

Тема 2. Документальні ресурси як система. Закономірності функціонування документальних ресурсів суспільства.

Тема 3. Архіви та бібліотеки як інформаційний ресурс суспільства..

Кредит 2. Методичні аспекти збереження та збагачення архівного фонду України.

Тема 4. Збереження документального фонду в Україні та за кордоном.

Тема 5. Архівні фонди в системі документальної пам'яті України: організація та збереження

Тема 6. Особливості способів фіксації інформації.

Кредит 3. Технології зберігання архівних документів.

Тема 7. Використання режиму зберігання документів

Тема 8. Технології зберігання книг та архівних документів

Тема 9. Основи реставрації архівних документів.

3. Структура навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	сп
1	2	3	4	5	6	7
<i>Кредит 1. Теоретичні засади дисципліни</i>						
Тема 1. Вступ. Система архівних установ України.	10	2	2			8
Тема 2. Документальні ресурси як система. Закономірності функціонування документальних ресурсів суспільства.	10		2			8
Тема 3. Архіви та бібліотеки як інформаційний ресурс суспільства.	10	2	2			6
Усього:	30	4	6			20
<i>Кредит 2. Методичні аспекти збереження та збагачення архівного фонду України</i>						
Тема 4. Збереження документального фонду в Україні та за кордоном.	10	2	2			6
Тема 5. Архівні фонди в системі документальної пам'яті України: організація та збереження	10		2			8
Тема 6. Особливості способів фіксації інформації	10	2	2			6
Усього:	30	4	6			20
<i>Кредит 3. Технології зберігання архівних документів</i>						
Тема 7. Використання режиму зберігання документів	10	2	2			6
Тема 8. Технології зберігання книг та архівних документів	10	2	2			6
Тема 9. Основи реставрації архівних документів	10		2			8
Усього:	30	4	6			20
Усього:	90	12	18			60

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	сп
1	2	3	4	5	6	7
<i>Кредит 1. Теоретичні засади дисципліни</i>						
Тема 1. Вступ. Система архівних установ України.	10	2				8
Тема 2. Документальні ресурси як система. Закономірності функціонування документальних ресурсів суспільства.	10		2			8
Тема 3. Архіви та бібліотеки як інформаційний ресурс суспільства.	10					10
Усього:	30	2	2			26
<i>Кредит 2. Методичні аспекти збереження та збагачення архівного фонду України</i>						
Тема 4. Збереження документального фонду в Україні та за кордоном.	10	2				8
Тема 5. Архівні фонди в системі документальної пам'яті України: організація та збереження	10		2			8
Тема 6. Особливості способів фіксації інформації	10					10
Усього:	30	2	2			26
<i>Кредит 3. Технології зберігання архівних документів</i>						
Тема 7. Використання режиму зберігання документів	10					10
Тема 8. Технології зберігання книг та архівних документів	10		2			8
Тема 9. Основи реставрації архівних документів	10					10
Усього:	30	0	2			28
Усього:	90	4	6			80

**4. Теми лекційних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теоретичні засади дисципліни</i>		
1	Тема 1. Вступ. Система архівних установ України.	2
2	Тема 3. Архіви та бібліотеки як інформаційний ресурс суспільства.	2
<i>Кредит 2. Методичні аспекти збереження та збагачення архівного фонду України</i>		
3	Тема 4. Збереження документального фонду в Україні та за кордоном.	2
4	Тема 6. Особливості способів фіксації інформації	2
<i>Кредит 3. Технології зберігання архівних документів</i>		
5	Тема 7. Використання режиму зберігання документів	2
6	Тема 8. Технології зберігання книг та архівних документів	2
Усього:		12

Заочна форма навчання

<i>Кредит 1. Теоретичні засади дисципліни</i>		
1	Тема 1. Вступ. Система архівних установ України.	2
<i>Кредит 2. Методичні аспекти збереження та збагачення архівного фонду України</i>		
2	Тема 4. Збереження документального фонду в Україні та за кордоном.	2
Усього:		4

**5. Теми практичних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теоретичні засади дисципліни</i>		
1	Тема 1. Вступ. Система архівних установ України.	2
2	Тема 2. Документальні ресурси як система. Закономірності функціонування документальних ресурсів суспільства.	2
3	Тема 3. Архіви та бібліотеки як інформаційний ресурс суспільства.	2
<i>Кредит 2. Методичні аспекти збереження та збагачення архівного фонду України</i>		
3	Тема 4. Збереження документального фонду в Україні та за кордоном.	2
4	Тема 5. Архівні фонди в системі документальної пам'яті України: організація та збереження	2
5	Тема 6. Особливості способів фіксації інформації	2
<i>Кредит 3. Технології зберігання архівних документів</i>		
6	Тема 7. Використання режиму зберігання документів	2
7	Тема 8. Технології зберігання книг та архівних документів	2
8	Тема 9. Основи реставрації архівних документів	2
Усього:		18

Заочна форма навчання

<i>Кредит 1. Теоретичні засади дисципліни</i>		
1	Тема 2. Документальні ресурси як система. Закономірності функціонування документальних ресурсів суспільства.	2
<i>Кредит 2. Методичні аспекти збереження та збагачення архівного фонду України</i>		
2	Тема 5. Методика підготовки і проведення семінарських занять	2
<i>Кредит 3. Технології зберігання архівних документів</i>		
3	Тема 8. Організація науково-дослідної діяльності студентів під час вивчення історичних дисциплін	2
Усього:		6

6. Лабораторні заняття

Робочим планом не передбачено

7. Самостійна робота Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теоретичні засади дисципліни</i>		
1	Тема 1. Вступ. Система архівних установ України.	8
2	Тема 2. Документальні ресурси як система. Закономірності функціонування документальних ресурсів суспільства.	8
3	Тема 3. Архіви та бібліотеки як інформаційний ресурс суспільства.	6
<i>Кредит 2. Методичні аспекти збереження та збагачення архівного фонду України</i>		
4	Тема 4. Збереження документального фонду в Україні та за кордоном.	6
5	Тема 5. Архівні фонди в системі документальної пам'яті України: організація та збереження	8
6	Тема 6. Особливості способів фіксації інформації	6
<i>Кредит 3. Технології зберігання архівних документів</i>		
7	Тема 7. Використання режиму зберігання документів	6
8	Тема 8. Технології зберігання книг та архівних документів	6
9	Тема 9. Основи реставрації архівних документів	8
Усього:		60

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теоретичні засади дисципліни</i>		
1	Тема 1. Вступ. Система архівних установ України.	8
2	Тема 2. Документальні ресурси як система. Закономірності функціонування документальних ресурсів суспільства.	8
3	Тема 3. Архіви та бібліотеки як інформаційний ресурс суспільства.	10
<i>Кредит 2. Методичні аспекти збереження та збагачення архівного фонду України</i>		
4	Тема 4. Збереження документального фонду в Україні та за кордоном.	8
5	Тема 5. Архівні фонди в системі документальної пам'яті України: організація та збереження	8
6	Тема 6. Особливості способів фіксації інформації	10
<i>Кредит 3. Технології зберігання архівних документів</i>		
7	Тема 7. Використання режиму зберігання документів	10
8	Тема 8. Технології зберігання книг та архівних документів	8
9	Тема 9. Основи реставрації архівних документів	10
Усього:		80

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання складається з двох напрямів :

I – підготовка та захист контрольної роботи (для студентів ЗФН);

II – підготовка доповіді з висвітленням проблем (для студентів ДФН).

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Зміст курсу поділений на 3 кредити. Кожний кредит включає в себе лекції, семінарські заняття, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу даної частини курсу.

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Сума балів	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Критерії оцінювання відповідей на студентів на семінарських заняттях

Враховується:

- рівень осмислення навчального матеріалу;
- рівень сформованості аналітичних умінь і концептуальних підходів;
- повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
- використання додаткової літератури;
- порівняння, зв'язок із практикою, висновки.

Бали	Критерії оцінювання
"Відмінно" – 5	Досконале знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями. Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.
"Добре" – 4	Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа базується на обраній класифікації. Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо вираженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.
"Задовільно" – 3	Відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.
"Незадовільно" – 2	Студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

Розподіл балів, які отримують студенти

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 100 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 3 крд.

Поточне оцінювання та самостійна робота									КР	Накопичувальні бали/ Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100	300/ 100
25	25	25	25	25	25	25	25	25		

Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

9. Засоби діагностики

Діагностика і контроль засвоєння програмного матеріалу здійснюється за кредитно-трансферною системою. Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: поточний контроль (письмові роботи – реферати, контрольні) і підсумковий контроль (залік).

а) поточний контроль за роботою та рівнем знань та вмінь через усне та письмове опитування;

б) письмові контрольні та самостійні роботи;

в) тестові завдання;

г) співбесіди на консультаціях.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, порівняльний аналіз; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки).

11. Рекомендована література

Базова

1. Архівістика: Термінологічний словник / Автори-упорядники: К. С. Новохатський та ін.. – К., 1998.
2. Архівні установи України: Довідник. – К., 2000.
3. Архівознавство. Посібник до вивчення дисциплін спеціальності / А. Г. Болебрух, В. І. Воронов, Ю. А. Святець, Є. А. Чернов. – Д., 2007.
4. Бржостовская Н. В. Архивное дело в зарубежных странах: история и современная организация: Учеб. пособие. – М., 1971.
5. Государственные архивы Украинской ССР: Справ. – К., 1988.
6. Нариси історії архівної справи в Україні: Навч. посіб. для студентів історичних факультетів вузів / За аг. ред. І. Б. Матяш та К. І. Клімової. – К., 2002.
7. Самошенко В. Н. История архивного дела в дореволюционной России: Учеб. пособие для вузов специальности «Историко-архивоведение». – М., 1989.
8. Ерошкин Н. П. История государственных учреждений дореволюционной России: Учебник для студентов высш. учеб. заведений по специальности «Историко-архивоведение». – М., 1983.
9. Ерошкин Н. П. Очерки истории государственных учреждений дореволюционной России. – М., 1967.

10. Коржихина Т. П. История государственных учреждений СССР: Учеб. для студентов вузов. – М., 1986.
11. Макогон С. О., Ткач А. П., Цветков В. В. Розвиток радянської державності на Україні. – К., 1966.
12. Кульчицький В. С., Тищик Б. Й. Історія держави і права України: Навч. посіб. – К., 2001

Допоміжна література

13. Автократов В. Н. Из истории централизации архивного дела в России: 1917-1918 гг. // Отечественные архивы. – 1993. - № 3. – С. 9-45; № 4. – С. 9-28.
14. Автократов М. И., Буганов В. И. Сокровищница документов прошлого. – М., 1986.
15. Ділова документація Гетьманщини XVIII ст.: Зб. док. – К., 1993.
16. Архів Коша Нової Запорозької Січі: Корпус документів 1734-1775. – К., 2000. – Т. 2.
17. Государственная дума, 1906-1917: стеногр. отчеты. – М., 1995. – Т. 1-3.
18. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У 2 т. – К., 1996-1997.
19. Скоропадський П. П. спогади. кінець 1917 – грудень 1918 . – К.; Філадельфія, 1995.
20. Коммунистическая Партия Советского Союза в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК (разные издания)
21. Комуністична партія України в резолюціях і рішеннях з'їздів, конференцій і пленумів ЦК: У 2-х тт.. – К., 1976-1977. – Т. 1-2.
22. Декрети Кабінету Міністрів України: Офіційний текст по матеріалах періодичної преси. – К.. 1993.
23. Софроненко К. А. Общественно-политический строй Галицко-Волынской Руси XI-XIII вв. – М.. 1955.

12. Інформаційні ресурси

1. <http://www.archives.gov.ua>
2. <https://www.istpravda.com.ua/articles/2015/12/24/148832/>
3. <http://tsn.ua/blogi/themes/politics/arhivi-vidkriti-dlya-vsih-560528.html>